

BỒI DƯỠNG LỐI SỐNG XÃ HỘI CHỦ NGHĨA CHO SĨ QUAN TRẺ Ở CÁC NHÀ TRƯỜNG QUÂN ĐỘI HIỆN NAY

Trần Hoài Nam, Đỗ Vinh Quốc Cường
Trường Đại học Nguyễn Huệ

Tóm tắt: Trong quá trình xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại, việc xây dựng và bồi dưỡng phẩm chất chính trị, đạo đức và lối sống cho đội ngũ sĩ quan trẻ giữ vai trò đặc biệt quan trọng. Lối sống xã hội chủ nghĩa của người sĩ quan quân đội không chỉ phản ánh bản chất cách mạng của quân đội mà còn là yếu tố quan trọng góp phần hình thành nhân cách, bản lĩnh chính trị và năng lực lãnh đạo, chỉ huy của sĩ quan trong thực tiễn công tác. Trong bối cảnh đất nước đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế sâu rộng, cùng với sự tác động của kinh tế thị trường và môi trường thông tin đa chiều, việc bồi dưỡng lối sống xã hội chủ nghĩa cho sĩ quan trẻ trong các nhà trường quân đội đang đặt ra nhiều yêu cầu mới.

Từ khóa: Lối sống xã hội chủ nghĩa; sĩ quan trẻ; giáo dục đạo đức; nhà trường quân đội; xây dựng quân đội.

FOSTERING A SOCIALIST WAY OF LIFE FOR YOUNG OFFICERS IN MILITARY SCHOOLS TODAY

Abstract: In the process of building the Vietnam People's Army into a revolutionary, regular, elite, and modern force, fostering political qualities, moral values, and a proper lifestyle among young officers plays a particularly important role. The socialist way of life of military officers not only reflects the revolutionary nature of the army but also constitutes a crucial factor in shaping their personality, political steadfastness, and leadership and command capacity in practical service. In the context of the country accelerating industrialization, modernization, and deep international integration, together with the impacts of the market economy and the multidimensional information environment, fostering a socialist way of life for young officers in military educational institutions is facing many new requirements.

Key words: socialist way of life; young officers; moral education; military academies; military building.

Nhận bài: 10/02/2026

Phản biện: 18/03/2026

Duyệt đăng: 22/03/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa (XHCN), Quân đội nhân dân Việt Nam luôn giữ vai trò nòng cốt trong bảo vệ độc lập, chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của đất nước. Để hoàn thành tốt nhiệm vụ đó, quân đội không chỉ cần có sức mạnh về tổ chức, trang bị và trình độ quân sự mà còn phải vững mạnh về chính trị, tư tưởng và đạo đức. Đảng ta luôn xác định xây dựng Quân đội nhân dân vững mạnh về chính trị là nguyên tắc cơ bản, trong đó việc xây dựng phẩm chất đạo đức và lối sống cho đội ngũ cán bộ, sĩ quan có ý nghĩa đặc biệt quan trọng. Lối sống XHCN của người sĩ quan quân đội thể hiện ở sự trung thành tuyệt đối với Đảng, Tổ quốc và Nhân dân; ở tinh thần trách nhiệm cao trong công tác; ở sự gương mẫu trong đạo đức, lối sống và quan hệ với quần chúng. Các nhà trường quân đội có nhiệm vụ đào tạo nguồn cán bộ chỉ huy, quản lý cho quân đội. Đây là môi trường quan trọng hình thành và phát triển nhân cách của người sĩ quan tương lai. Do đó, việc bồi dưỡng lối sống XHCN cho sĩ quan trẻ trong các nhà trường quân đội có ý nghĩa đặc biệt quan trọng, góp phần xây dựng đội ngũ cán bộ quân đội vừa "hồng", vừa "chuyên".

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Thực trạng bồi dưỡng lối sống xã hội chủ nghĩa cho sĩ quan trẻ trong các nhà trường quân đội

Trong khoa học xã hội, lối sống được hiểu là tổng thể các phương thức hoạt động sống của con người, phản ánh hệ thống giá trị, chuẩn mực và quan niệm sống của cá nhân và cộng đồng trong những điều kiện lịch sử – xã hội nhất định. Lối sống XHCN là hệ thống các giá trị, chuẩn mực và hành vi phù hợp với mục tiêu, lý tưởng của xã hội XHCN. Lối sống này được hình thành trên nền tảng các giá trị như: Lòng yêu nước và tinh thần phục vụ Nhân dân; Ý thức kỷ luật và trách nhiệm xã hội; Tinh thần tập thể và đoàn kết; Lối sống giản dị, trong sạch, lành mạnh; Tinh thần lao động, sáng tạo và cống hiến. Đối với quân đội, lối sống XHCN của người sĩ quan còn gắn với các phẩm chất đặc trưng của "Bộ đội Cụ Hồ".

Sĩ quan trẻ là lực lượng kế cận trong đội ngũ cán bộ quân đội, giữ vai trò quan trọng trong tổ chức, quản lý và huấn luyện bộ đội. Việc bồi dưỡng lối sống XHCN cho sĩ quan trẻ có ý nghĩa đặc biệt quan trọng đối với sự phát triển của quân đội. Bởi lối sống XHCN chính là thành tố quan trọng trong cấu trúc chính trị văn hoá tinh thần, ảnh hưởng lớn đến mục tiêu lý tưởng, năng lực của đội ngũ sĩ quan đáp ứng mục tiêu, yêu cầu

xây dựng quân đội trong thời kỳ mới. Lối sống XHCN giúp hình thành nhân cách của người sĩ quan cách mạng, góp phần củng cố bản lĩnh chính trị và ý thức trách nhiệm đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc. Lối sống lành mạnh, gương mẫu của sĩ quan có tác động tích cực đến tư tưởng, tình cảm và hành vi của bộ đội, góp phần xây dựng đơn vị vững mạnh toàn diện. Đồng thời, việc bồi dưỡng lối sống XHCN giúp sĩ quan trẻ có khả năng chống lại những tác động tiêu cực của mặt trái kinh tế thị trường và các trào lưu văn hóa không phù hợp.

Các nhà trường quân đội không chỉ là nơi đào tạo kiến thức chính trị, quân sự và năng lực chỉ huy, quản lý mà còn là môi trường quan trọng hình thành phẩm chất chính trị, đạo đức và lối sống của sĩ quan trẻ. Thông qua các hoạt động giáo dục chính trị, sinh hoạt tập thể, huấn luyện quân sự và rèn luyện kỷ luật, nhà trường quân đội tạo điều kiện thuận lợi để sĩ quan trẻ củng cố và phát triển các giá trị đạo đức và chuẩn mực hành vi phù hợp với lối sống XHCN.

Trong những năm qua, các nhà trường quân đội đã chú trọng công tác giáo dục chính trị – tư tưởng và bồi dưỡng đạo đức, lối sống cho sĩ quan trẻ. Nội dung giáo dục được triển khai thông qua nhiều hình thức sinh hoạt chính trị, hoạt động đoàn thanh niên và các phong trào thi đua. Môi trường kỷ luật quân đội, cùng với các hoạt động huấn luyện, rèn luyện và hoạt động tập thể đã góp phần quan trọng trong việc hình thành lối sống kỷ luật, tinh thần trách nhiệm và ý thức tập thể cho sĩ quan trẻ. Môi trường sư phạm quân sự lành mạnh đã tạo điều kiện cho sĩ quan trẻ giải quyết hài hòa các mối quan hệ, biết điều chỉnh nhu cầu lợi ích, biết đặt công việc lên trên những toan tính cá nhân, toàn tâm toàn ý xây dựng đơn vị. Đội ngũ sĩ quan trẻ ngày càng nhận thức rõ hơn vinh dự và trách nhiệm của mình trong xây dựng quân đội vững mạnh, hoàn thành nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc XHCN trong thời kỳ mới.

Tuy nhiên, mặt trái của nền kinh tế thị trường dẫn đến những bất cập khó tránh khỏi như: sự phân hóa giàu nghèo trong xã hội, tư tưởng thích hưởng thụ, ngại cống hiến, so bì, đố kỵ len lỏi vào trong môi trường quân sự. Bên cạnh đó, các thế lực thù địch, phản động trong nước và quốc tế vẫn tiếp tục chống phá cách mạng nước ta bằng nhiều thủ đoạn ngày càng tinh vi, quyết liệt hơn. Đối với quân đội, chúng tập trung đòi “phi chính trị hóa” quân đội, phủ nhận mục tiêu lý tưởng chiến đấu, bản chất cách mạng, truyền thống tốt đẹp của quân đội. Những vấn đề trên tác động rất lớn đến tư tưởng, tình cảm, niềm tin, ý chí, lối sống, nhân cách quân nhân và sự phấn đấu rèn luyện của đội

ngũ sĩ quan trẻ ở các nhà trường quân đội. Thực tế cho thấy, một số cấp ủy và chỉ huy ở đơn vị cơ sở còn có biểu hiện coi nhẹ giáo dục, bồi dưỡng lối sống XHCN cho đội ngũ sĩ quan trẻ; chất lượng đội ngũ sĩ quan trẻ hiện nay và ý thức tự giác rèn luyện của một bộ phận sĩ quan trẻ chưa cao.

2.2. Giải pháp bồi dưỡng lối sống xã hội chủ nghĩa cho sĩ quan trẻ ở các nhà trường quân đội hiện nay

Thứ nhất, thường xuyên nâng cao nhận thức cho lãnh đạo, chỉ huy các cấp về tầm quan trọng của việc bồi dưỡng lối sống XHCN cho sĩ quan trẻ.

Nhận thức của cấp ủy, người chỉ huy về tầm quan trọng bồi dưỡng lối sống XHCN cho sĩ quan trẻ không chỉ thể hiện ở việc ra nghị quyết mà phải thể hiện ở kế hoạch và tổ chức thực hiện. Sự chuyển hóa từ nhận thức đến tổ chức thực hiện là kinh nghiệm và là yêu cầu trong xây dựng lối sống XHCN cho sĩ quan trẻ hiện nay. Trên thực tế việc xây dựng lối sống XHCN cho sĩ quan trẻ luôn có trong nghị quyết lãnh đạo của cấp ủy các cấp nhưng việc tổ chức thực hiện lại không đều, ở nhiều đơn vị còn kém hiệu quả. Trong điều kiện biến đổi kinh tế – xã hội diễn ra mạnh như hiện nay, yêu cầu nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc XHCN ngày càng cao, kẻ thù đang tìm cách mua chuộc, lôi kéo làm tha hóa đội ngũ sĩ quan thì việc xây dựng lối sống XHCN cho sĩ quan trẻ luôn phải là nhiệm vụ trọng tâm trong công tác giáo dục chính trị của mỗi cấp ủy và người chỉ huy các hiện nay. Mọi biểu hiện lơ là, sao nhãng vấn đề này đều có thể dẫn đến hậu quả làm tha hóa về đạo đức, lối sống trong đội ngũ sĩ quan trẻ. Trong điều kiện hiện nay, việc xây dựng lối sống XHCN cho sĩ quan trẻ là một cuộc đấu tranh giai cấp trên lĩnh vực tư tưởng, văn hóa, trong xây dựng nhân tố con người cán bộ trong lực lượng vũ trang cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc XHCN, xây dựng quân đội vững mạnh về chính trị, nhằm thực hiện mục tiêu “Nhiệm vụ nào cũng hoàn thành, khó khăn nào cũng vượt qua, kẻ thù nào cũng đánh thắng” (1).

Thứ hai, tích cực đổi mới nội dung, đa dạng hóa các hình thức, phương pháp bồi dưỡng lối sống XHCN cho đội ngũ sĩ quan trẻ.

Nội dung, hình thức giữ vai trò quan trọng, quyết định kết quả bồi dưỡng lối sống cho đội ngũ sĩ quan trẻ. Công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam XHCN, xây dựng quân đội vững mạnh về chính trị luôn đặt ra những đòi hỏi mới về xây dựng con người mới XHCN trong lực lượng vũ trang, đồng thời luôn đặt ra những nội dung, yêu cầu mới về lối sống XHCN của quân nhân nói chung, của đội ngũ sĩ quan trẻ nói riêng.

Mỗi thể hệ sĩ quan có những đặc trưng xã hội, làm nên nét đặc thù của thể hệ mình. Đặc trưng xã hội của mỗi thể hệ sĩ quan đòi hỏi phải không ngừng cải biến nội dung và hình thức bồi dưỡng lối sống XHCN. Việc nắm bắt sự vận động, biến đổi của cuộc sống, đặc trưng xã hội của đối tượng để xây dựng nội dung, hình thức bồi dưỡng lối sống XHCN cho đội ngũ sĩ quan trẻ là một đòi hỏi tất yếu khách quan. Không thường xuyên đổi mới nội dung, hình thức sẽ dẫn đến hoạt động bồi dưỡng lối sống XHCN cho đội ngũ sĩ quan trẻ kém hiệu quả. Kinh nghiệm bồi dưỡng lối sống cho đội ngũ sĩ quan trẻ ở các nhà trường quân đội thời gian vừa qua đã cho thấy, việc đổi mới nội dung, hình thức phải là công việc thường xuyên của cấp ủy, người chỉ huy, của các tổ chức. Trên cơ sở nắm vững tình hình, nhiệm vụ, phân tích đúng tình hình tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống của đội ngũ sĩ quan trẻ để xác định nội dung, hình thức bồi dưỡng lối sống XHCN.

Thứ ba, kết hợp chặt chẽ giữa “xây” và “chống”, phát huy tính tự giác, tự bồi dưỡng lối sống XHCN của đội ngũ sĩ quan trẻ.

Bồi dưỡng lối sống XHCN cho đội ngũ sĩ quan trẻ mang tính chất của một cuộc đấu tranh giai cấp, đấu tranh ý thức hệ giữa hệ tư tưởng vô sản và tư tưởng tư sản trong xây dựng con người mới XHCN. Kẻ thù đã và đang sử dụng mọi thủ đoạn hòng làm tha hoá tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống một bộ phận cán bộ, đảng viên, trong đó có đội ngũ sĩ quan quân đội, nhất là sĩ quan trẻ. Hơn nữa, sĩ quan trẻ là những nhân cách đang trưởng thành, họ dễ ngộ nhận, dễ vấp ngã trước thủ đoạn mua chuộc, lôi kéo của kẻ thù và sự cuốn hút của cơ chế thị trường. Vì vậy, phải tích cực bồi dưỡng lối sống XHCN, đồng thời phải đấu tranh với những tác động tiêu cực, biểu hiện sai trái về đạo đức, lối sống của đội ngũ sĩ quan trẻ. “Xây” phải kết hợp chặt chẽ với “chống” trong bồi dưỡng lối sống XHCN cho đội ngũ sĩ quan trẻ. Trong đó “xây” giữ vai trò chủ đạo nhưng phòng, chống không được xem nhẹ.

Cần coi trọng nâng cao chất lượng tự phê bình, phê bình trong sinh hoạt Đảng và trong ngày văn hóa chính trị - tinh thần hàng tháng; đẩy mạnh sinh hoạt dân chủ ở cơ sở, tổ chức tốt đối thoại theo chế độ quy định; chú trọng đẩy mạnh công tác kiểm tra đảng viên và nắm vững các mối quan hệ xã hội cơ bản của sĩ quan, đảng viên. Việc nắm vững các quan hệ xã hội của sĩ quan là công việc khó nhưng rất cần thiết hiện nay. Bởi vì, thời bình, sĩ quan có điều kiện giao tiếp xã hội, mở rộng các quan hệ xã hội, thông qua đó mở mang sự hiểu biết về kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội,... Nhưng họ cũng dễ bị ảnh hưởng trước tác động bởi mặt trái của cơ chế thị trường, dễ bị các phần tử thoái hóa, biến chất lôi kéo, mua chuộc nếu không thường xuyên rèn luyện bản lĩnh chính trị.

Để nâng cao hiệu quả bồi dưỡng lối sống XHCN cho đội ngũ sĩ quan trẻ cần phát huy cho được tính tự giác tu dưỡng, rèn luyện của đội ngũ này. Sĩ quan trẻ vừa là đối tượng vừa là chủ thể xây dựng lối sống XHCN. Tính tự giác tu dưỡng rèn luyện đạo đức, lối sống của đội ngũ sĩ quan trẻ giữ vai trò quan trọng góp phần quyết định đến hình thành, phát triển lối sống XHCN của đội ngũ sĩ quan trẻ hiện nay.

III. KẾT LUẬN

Đại hội lần thứ XIV của Đảng xác định: “Tăng cường giáo dục thể hệ trẻ Việt Nam về lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống, lòng yêu nước, tự hào dân tộc, nuôi dưỡng ước mơ, hoài bão, ý chí, khát vọng cống hiến, nêu cao trách nhiệm đối với đất nước, xã hội” (2). Vì vậy, bồi dưỡng lối sống XHCN cho sĩ quan trẻ trong các nhà trường quân đội là nhiệm vụ quan trọng nhằm xây dựng đội ngũ cán bộ quân đội có phẩm chất chính trị vững vàng, đạo đức trong sáng và lối sống lành mạnh. Trong bối cảnh đất nước phát triển và hội nhập quốc tế sâu rộng, việc giữ gìn và phát huy các giá trị của lối sống XHCN càng có ý nghĩa quan trọng đối với sự nghiệp xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Hồ Chí Minh toàn tập (2011). Tập 14, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tr.435.

Đảng cộng sản Việt Nam (2026). Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIV, Tập I, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tr.124.

Kim Ngọc Đại (2022). Đấu tranh phòng, chống suy thoái về đạo đức, lối sống của đội ngũ sĩ quan trẻ trong quân đội, Tạp chí Quốc phòng toàn dân, số 01/2022, tr.34 - 36.

Phạm Xuân Hào (chủ biên, 2010). Bồi dưỡng lối sống xã hội chủ nghĩa cho sĩ quan trẻ hiện nay. Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.